

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē sundarakāṇḍē

॥ triṣaṣṭitamahaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ triṣaṣṭitamah sargaḥ ॥

*dadhimukhānmadhuvanavidhvaṃsavārtāmākārṇya sugrīvasya
hanumadādīnāṃ sāphalyaviṣayē'numānam*

*tatō mūrdhnā nipatitaṃ
vānaraṃ vānararṣabhaḥ |
dṛṣṭvaivōdvignahṛdayō
vākyamētaduvāca ha || 5.63.1 ||*

*uttiṣṭhōttiṣṭha kasmāt tvaṃ
pādayōḥ patitō mama |
abhayaṃ tē pradāsyāmi
satyamēvābhidhīyatām || 5.63.2 ||*

*kiṃ sambhramāddhitaṃ kṛtsnaṃ
brūhi yad vaktumarhasi |
kaccinmadhuvanē svasti
śrōtomicchāmi vānara || 5.63.3 ||*

*sa samāśvāsitaṣṭhena
sugrīvēṇa mahātmanā |
utthāya sa mahāprājñō
vākyam dadhimukhō'bravīt || 5.63.4 ||*

naivarkṣarajasā rājan
 na tvayā na ca vālinā |
 vanaṃ niṣṛṣṭapūrvam tē
 nāśitam tattu vānaraiḥ || 5.63.5 ||

nyavārayamaḥ sarvān
 sahaibhirvanacāribhiḥ |
 acintayitvā māṃ hrṣṭā
 bhakṣayanti pibanti ca || 5.63.6 ||

ēbhiḥ pradharṣaṇāyāṃ ca
 vāritam vanapālakaiḥ |
 māmāpyacintayan dēva
 bhakṣayanti vanaukasaḥ || 5.63.7 ||

śiṣṭamatrāpavidhyanti
 bhakṣayanti tathāparē |
 nivāryamāṇāstē sarvē
 bhrukuṭiṃ darśayanti hi || 5.63.8 ||

imē hi saṃrabdhatarā -
 stadā taiḥ sampradharṣitāḥ |
 nivāryantē vanāt tasmāt
 kruddhairvānarapuṅgavaiḥ || 5.63.9 ||

tatastairbahubhivīrai -
 rvānarairvānararṣabhāḥ |
 saṃraktanayanaiḥ krōdhā -
 ddharayaḥ sampradharṣitāḥ || 5.63.10 ||

pāṇibhirnihatāḥ kēcit
 kēcijānubhirāhatāḥ |
 prakṛṣṭāśca tadā kāmaḥ
 dēvamārgaḥ ca darśitāḥ || 5.63.11 ||

ēvamētē hatāḥ śūrā -
 stvayi tiṣṭhati bhartari |
 kṛtsnaḥ madhuvanaḥ caiva
 prakāmaḥ taiśca bhakṣyatē || 5.63.12 ||

ēvaḥ vijñāpyamānaḥ taḥ
 sugrīvaḥ vānararṣabham |
 aprcchat taḥ mahāprājñō
 lakṣmaṇaḥ paravīrahā || 5.63.13 ||

kimayaḥ vānarō rājan
 vanapaḥ pratyupasthitaḥ |
 kiṃ cārthamabhinirdīśya
 duḥkhitō vākyamabravīt || 5.63.14 ||

ēvamuktastu sugrīvō
 lakṣmaṇēna mahātmanā |
 lakṣmaṇaḥ pratyuvācēdaḥ
 vākyam vākyaviśāradaḥ || 5.63.15 ||

ārya lakṣmaṇa samprāha
 vīrō dadhimukhaḥ kapiḥ |
 aṅgadapramukhairvīrai -
 rbhakṣitaḥ madhu vānaraiḥ || 5.63.16 ||

naiṣāmakṛtakāryāṇā -

mīdṛśaḥ syād vyatikramaḥ |

vanaṃ yadabhipannāstē

sādhitaṃ karma tad dhruvam || 5.63.17 ||

vārayantō bhṛśaṃ prāptāḥ

pālā jānubhirāhatāḥ |

tathā na gaṇitaścāyaṃ

kapirdadhimukhō balī || 5.63.18 ||

patirmama vanasyāya -

masmābhiḥ sthāpitaḥ svayam |

dr̥ṣṭā dēvī na sandēhō

na cānyēna hanūmatā || 5.63.19 ||

na hyanyaḥ sādhanē hētuḥ

karmaṇō'sya hanūmataḥ |

kāryasiddhirhanumati

matiśca haripuṅgavē || 5.63.20 ||

vyavasāyaśca vīryaṃ ca

śrutaṃ cāpi pratiṣṭhitam |

jāmbavān yatra nētā syā -

daṅgadaśca mahābalaḥ || 5.63.21 ||

hanūmāṃścāpyadhiṣṭhātā

na tatra gatiranyathā |

aṅgadapramukhairvīrai -

rhatam madhuvanaṃ kila || 5.63.22 ||

vicitya dakṣiṇāmāsā -

māgatairharipuṅgavaiḥ |

āgataiścāpradhṛṣyaṃ ta -

ddhataṃ madhuvanamaṃ hi taiḥ || 5.63.23 ||

dharṣitaṃ ca vanamaṃ kṛtsna -

mupayuktaṃ tu vānaraiḥ |

pātītā vanapālāstē

tadā jānubhirāhatāḥ || 5.63.24 ||

ētadarthamayaṃ prāptō

vaktuṃ madhuravāgiha |

nāmnā dadhimukhō nāma

hariḥ prakhyātavikramaḥ || 5.63.25 ||

dr̥ṣṭā sītā mahābāhō

saumitrē paśya tattvataḥ |

abhigamya yathā sarvē

pibanti madhu vānarāḥ || 5.63.26 ||

na cāpyadr̥ṣṭvā vaidēhīṃ

viśrutāḥ puruṣarṣabha |

vanamaṃ dattavaramṃ divyamaṃ

dharṣayēyurvanaukasaḥ || 5.63.27 ||

tataḥ prahr̥ṣṭō dharmātmā

lakṣmaṇaḥ saharāghavaḥ |

śrutvā karṇasukhāṃ vāṇīṃ

sugrīvavadanāccyutām || 5.63.28 ||

prāhr̥ṣyata bhṛśaṃ rāmō
 lakṣmaṇaśca mahāyaśāḥ |
 śrutvā dadhimukhasyaivaṃ
 sugrīvastu prahr̥ṣya ca || 5.63.29 ||

vanapālaṃ punarvākyam
 sugrīvaḥ pratyabhāṣata |
 prītō'smi sō'ham yadbhuktaṃ
 vanaṃ taiḥ kṛtakarmabhiḥ || 5.63.30 ||

dharṣitaṃ marṣaṇīyam ca
 cēṣṭitaṃ kṛtakarmaṇām |
 gaccha śīghraṃ madhuvanaṃ
 saṃrakṣasva tvamēva hi |
 śīghraṃ prēṣaya sarvāṃstān
 hanūmatpramukhān kapīn || 5.63.31 ||

icchāmi śīghraṃ hanumatpradhānān
 śākhāmṛgāṃstān mṛgarājadarpān |
 praṣṭuṃ kṛtārthān saha rāghavābhyām
 śrōtuṃ ca sītādhigamē prayatnam || 5.63.32 ||

prītispītākṣau samprahr̥ṣṭau kumārau
 dṛṣṭvā siddhārthau vānarāṇām ca rājā |
 aṅgaiḥ saṃhr̥ṣṭaiḥ karmasiddhiṃ viditvā
 bāhvōrāsannām sō'timātraṃ nananda || 5.63.33 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
 sundarakāṇḍē triṣaṣṭitamah sargaḥ ||